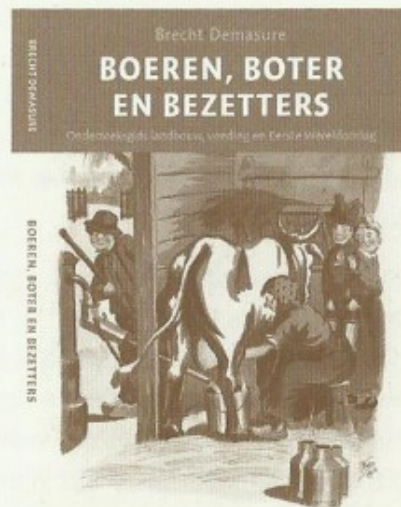

Brecht Demasure, *Boeren, boter en bezetter. Onderzoeksgids landbouw, voeding en Eerste Wereldoorlog*, Leuven, 2013, 173 p.

De nakende herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog zorgt voor een ware stortvloed aan publicaties, bovenop de zee aan literatuur die er al bestond. Toch bestaan er nog lacunes in het onderzoek: met name het dagelijkse leven kreeg veel minder aandacht dan de politieke

en militaire aspecten. Vooral de landbouw en de visserij zijn tot nog toe eerder weinig bestudeerd. Dat geldt in het bijzonder voor het Nationaal Hulp- en Voedingscomité (NHVC) dat de Belgische bevolking vier jaar lang heeft onderhouden. In oorlogstijd is de voedselproductie en -verdeling inderdaad van cruciaal belang om te overleven. De 'Grote Oorlog' betekende bovendien in ons land en elders in Europa een breuklijn op het vlak van het landbouwbeleid. Van een overwegend liberale handels- en landbouwpolitiek voor 1914 evolueerden de regeringen naar een meer gestuurde landbouweconomie, zeker vanaf het einde van de jaren '20 toen er overproductie was.

Dankzij samenwerking tussen het departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse Overheid en het Interfacultair Centrum voor Agrarische Geschiedenis (ICAG) van de KU Leuven wordt dit stuk WOI-geschiedenis opnieuw belicht en ontsloten. Als concreet resultaat verscheen alvast een praktische onderzoeksgids. Het werk bevat vijf delen. Deel 1 biedt een inleiding over landbouw en voeding tijdens WOI. Hierin komen enkele problemen aan bod bij de bevoorrading van de Belgen, zo was 86.000 hectares landbouwgrond onder water gezet en deden de Duitsers massale opeisingen van allerlei dieren en producten. De zwarte markt tierde bovendien welig. Maar dankzij de inspanningen van vooral HVC, de Boerenbond en het Werk van den Akker was er nooit sprake van hongersnood, in tegenstelling overigens tot de bevolking van bezetter Duitsland. De jaren '20 brachten ondanks de zware verwoestingen in de frontstreek en elders vrij snel herstel.

Delen twee tot vijf zijn de eigenlijke onderzoeksgids en vormen samen een kennismaking met en een overzicht van de beschikbare literatuur en archieffondsen. Deel twee bespreekt de bestaande historiografie en zes belangrijke archieven, zoals de reusachtige fondsen van het HVC, de Boerenbond en de betrokken overheden op verschillende niveaus. Ook de uitgebreide landbouwpers komt hier aan bod, net als iconografisch materiaal zoals foto's, postkaarten en affiches. Ook de algemene literatuur over de oorlog komt ter sprake, wat deze gids ook bruikbaar maakt voor ruimer onderzoek dan alleen voeding, landbouw en visserij. Deel drie reikt een aantal onderzoektips aan. Ze zijn erg uiteenlopend. Zo raadt auteur Brecht Demasure onderzoek te verrichten naar o.a. de opeisingen, de veeveredeling, de evolutie van het landschap en naar de zeevisserij.

Deel vier en vijf horen eigenlijk samen. De samengestelde bibliografie is thematisch ingedeeld en gaat van hulpmiddelen bij het onderzoek (inventarissen bvb.), over uitgegeven bronnen, tijdschriften en gepubliceerde studies en literatuur gepubliceerd in ons land en elders in Europa en in de Verenigde Staten. De lange lijsten met titels bewijzen de rijkdom aan publicaties ter zake. Het vijfde en laatste deel handelt over archieven en documentatie. Hier worden

in totaal 129 archieven in alfabetische volgorde geordende archieffondsen uit binnen- en buitenland besproken. Aan bod komen steeds de volgende aspecten: naam, datering, gegevens, trefwoorden, archiefvormer en ontsluiting. Het gaat hier vooral om archieven van het HVC, de Boerenbond, provinciearchieven en gemeentearchieven, naast bvb. het archief van Joris Helleputte (bewaard in het KADOC). Deze was tijdens de oorlog immers minister van Landbouw.

Het mag duidelijk zijn: de samenstellers zijn zeer grondig tewerk gegaan. En hoewel zeer veel informatie is bijeengebracht, is het boek dankzij de redelijk beperkte omgang en duidelijke structuur toch vlot hanteerbaar. Zowel de professionele historicus, de heemkundige als de landbouwer zullen er hun gading in vinden. Voor de organisatie van activiteiten en het schrijven van publicaties rond het thema '100 jaar Grote Oorlog' is deze gids een voortreffelijk hulpmiddel. Hopelijk verschijnen er nog meer soortgelijke werkinstrumenten.

Sam Van Clemen